

05

A

951

THESES INAUGURALES,
DE
JURE PRINCIPIS
CIRCA HÆRETICOS,

Quas

Rectore Magnificentissimo,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DOMINO

FRIDERICO WILHELMO,

ELECT. BRAND. HÆREDE &c, &c, &c.

PRÆSIDE

DN.D. CHRISTIANO THOMASIO,

Conf. Elect. Brandenb. & Prof. Publ. ac Facult. Jurid.

h. t. Decano,

PRO LICENTIA

*Summos in utroque Jure honores ac Privilegia
Doctoralia ritè capessendi,*

Publico Eruditorum Examine submittit

JOHANNES CHRISTOPHORUS Rube/

Advoc. Duc. Sax. Salfeld,

d. XI. Novembr. M. DC. XCVII.

IN AUDITORIO MAJORI,

Horis ante- & pomeridianis.

HALÆ, Typis CHRISTOPH. SALFELD. Reg. El. Brand. Typogr.

THESES IN AUCTORALIBUS
DE
JURE PRINCIPIS
CIRCA HAERETICOS

Quas
Regere Magnificentiſſimo
SERENISSIMO PRINCIPIS AC DOMINO
DOMINO

FRIDERICO WILHELMO
ELECT. BRAND. HANNOV. &c. &c.
D. D. CHRISTIANO THOMASIO
Cons. Elect. Brandenburg. & Prof. Publ. ac Facult. Jurid.

h. t. De 1759 A 50

PRO LICENTIA

Summos in Artibus Jure honores ac Privilegia
Doctoralia rite capessenda
Publico Examinum Examine admittit

JOHANNES CHRISTOPHORUS JURE
Advoc. Luc. Sax. Saalfeld.

4. XI. Novemb. M. DC. LXXVII

IN AUDITORIO MAJORI

Horis ante- & pomeridianis.

HALÆ, Typis CHRISTOPH. SAALFELD. REG. EL. BRAND. Typogr.

CHRISTIANUS THOMASIUS
Jctus, Confiliar, Elector, Brandenb. ac Facult,
Juridicæ p. t. Decanus.

LECTURIS

S. P. D. & O. P.

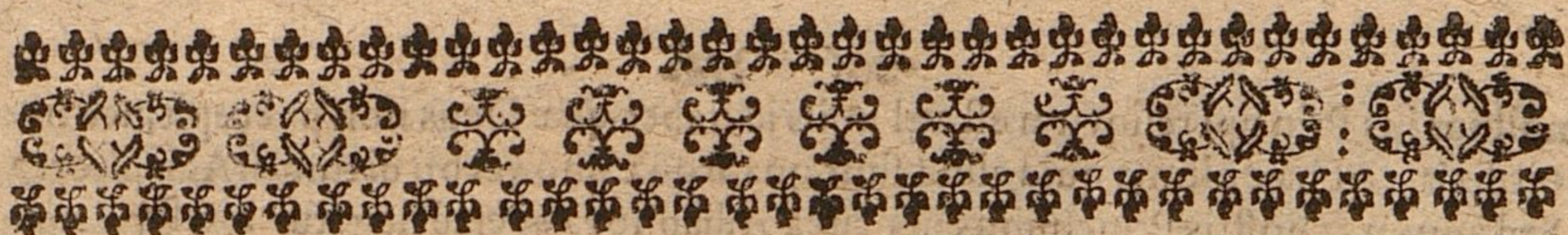

CHRISTIANUS THOMASIIUS
Huiusmodi Lector, Brandenburg ac
Juris p. l. Decanus

LECTURIS

2. P. D. G. P.

B. C. D.

QUAMVIS communiter doceatur, in regimine Ecclesiastico vitanda esse duo extrema, quorum alterum Cæsaro-Papiae nomine insigniunt, alterum Papo-Cæsariam appellant, neminem tamen hactenus invenire licuit, qui perspicue ista duo vitia inter se discernere docuerit, quomodo vero evitari poterunt eadem, si non intelligantur aut sentiantur? Quid juvat, quod omnes ore profiteantur, ea esse fugienda, si tamen multi eadem vel alterutrum eò securius committant, quod ob ignorantiam communem quilibet negare audeat, se id facere, quod ore condemnaverat? Video quidem communiter isthæc vitia distinctione inter externa & interna potestatis Ecclesiasticæ secerni, sed video etiam ea distinctione parum profici. Dicunt: Principibus competere potestatem circa externa in Ecclesia, Clero potestatem circa interna: Cæsaro-Papiam evadere, si Princeps etiam circa interna se velit immiscere, Papo-cæsariam, si Clerus velit disponere de externis, aut etiam rebus aliis ad Ecclesiam non pertinentibus. Bene hæc omnia, si modo illa externa & interna Ecclesiæ ita evidenter sejuncta essent, ut non quotidiana confusio eorum, etiam à docentibus, esset metuenda, & si modo hoc pacto non per æquè obscurum exponeretur id, quod jam satis obscurum erat. Rejecimus eam ob causam hanc distinctionem jam alibi. Et quamvis ea rejectio multis displicuerit, præprimis, quorum intererat, Laicis in doctrina juris Ecclesiastici oculos non aperiiri, vel ex præsentis tamen materia dicta à nobis illustrari possunt. Papo-cæsariæ exemplum omnes ferè nonnisi in Papa quærunt, cœtus Evangelicos eo vitio immunes esse communis fabula est, sed fabula. Annon enim in multis locis Ministri Ecclesiæ alterum pedem in Curia habent? Ut de Confistoriis nihil dicam, ubi certè non agitur de internis Ecclesiæ, sed aperte de externis: Quod si dixeris hæc exempla ad Papo-cæsariam non pertinere, nec esse hæc vitia, aut illicita, parum tamen promovebis, si modo obtineam, nec ergo me, nec te ex communi doctrina formare posse clarum conceptum Papo-cæsariæ. Cæsaro-papiae exempla, uti ob summam Cleri vigilantiam, omni tempore fuerunt rarissima, ita nec hodie multa extant, nisi quod sæpè Principibus controversia moveatur à Clero, cum jure suo circa externa uti volunt, ac si simul interna ipsis concedita aggredierentur & sic Cæsaro-papiae exempla præberent. Prodest enim obscuritas doctrinæ illius rarè Principibus, sæpè Clero. Sub hac larva Zelum divinum & spiritualem interpretantur, quod in se Papo-Cæsaria est; sub eadem Principum jura involant, & si Principes nitantur contrà, eos de Cæsaro-papia accusant. Nul- lum jus Principi competit circa ea, quæ Deus jussit & prohibuit. Bene. Ergo vel nullum

nullum jus Principi reliquum est, vel in iis id habet, quæ Deus non præcepit, nec interdixit. At hæc ultima quid aliud sunt, quam quæ uno verbo dicuntur *Adiaphora*? Sed annon & nostris Principibus jus circa *Adiaphora* apertè negatur à Clero nostro? Annon Cæsaro-papiæ crimen impingunt illis Principibus, qui jure suo utuntur? Inter externa, si quæ sunt, quid magis externum esse poterat alicui negotio, quam locus & tempus? Et tamen hoc ipsum jus Principibus controversum redditur. Nec possessio diuturna & continua deterret adversarios. Capiamus ex re primum obviam exemplum. Nulla est ordinatio Ecclesiastica in terris Principum Protestantium, quæ non de loco & tempore cultus divini disponat. Et tamen si quis urgeatur, ut secundum ordinationem illam tempus concionum suarum determinet, multi urgent, istas ordinationes petere interna Ecclesiæ: scriptum enim esse à Paulo: Spiritum Sanctum ne extingvatis. Ergo Magistratum Politicum huic præcepto divino refragaturum esse, si determinare velit tempus concionandi. Additur; parum Christianos esse qui conquerantur de longioribus concionibus; has ad beneficia Pastorum esse referendas; Ex impulsu Spiritus Sancti conciones in longius spatium extendi, cui à ministro Ecclesiæ non possit nec debeat resisti; Ministerium esse Officium Spiritus Sancti, & idè etiam Germanico idiomate ministros appellari Spirituales κατ' ἐξοχήν. Suggestum esse officinam Spiritus Sancti, Conciones longiores non esse rejiciendas, cum fundamentum habeant in scriptura, Christo ipso & Paulo conciones in longius extendentibus; debere ergo longiores Conciones attentè audiri, etiam ab ipsis Principibus, exemplo Constantini M. Vit. Const. l. c. 33. &c. Tanta est vis harum ratiuncularum, ut etiam hominibus piis per easdem subinde impositum fuisse observaverimus. Miscetur multa huc non pertinentia. Ita est, qui verbum Dei tædio habent, parum Christiani sunt, ergo & illi, quos conciones piorum hominum ex impulsu Spiritus Sancti agentium nausea afficiunt. Sed hoc non est in quæstione. Peccabat conservus in Evangelio à conservo suo ex rigore debitum exigens, sed tamen hic illi non opponere poterat exceptionem non competentis actionis. Ita peccant auditores, quibus verbum Dei tædium est, sed propterea Minister Ecclesiæ non liberatur ab obligatione erga Principem & Ecclesiam. Neque huc pertinet, quærere, an conciones longiores sint res sua natura turpes & rejiciendæ. Quis enim unquam id asseruit? Sunt ergo & parum hic pertinentia exempla concionum Christi & Pauli. Et eo minus huc pertinent, quo magis distant inter se conciones Christi & Apostolorum à concionibus nostris, quæ discuntur artificio humano secundum præcepta collegiorum homileticorum. Adde, quod nec Christus, nec Paulus promissione sive jurata sive injurata se obligaverant ordinationi alicui Ecclesiasticæ. Afferuntur præterea quædam apertè Papistica, qualia sunt, de nomine spiritualium etiam ministris nostris tribui solito, & de exasciandis Principibus nostris ad exemplum Constantini apud Eusebium, deque suggestu officina Spiritus Sancti, qui in officinam hanc non ante erectus est, quam eo tempore, quo ex studio Verbi divini factum est opificium. Omnis nervus ergo dissensionis in dicto Pauli situs est, qui spiritum non vult extingvi aut supprimi. Jam demus, de Spiritu

ritu

ritu Sancto eum intelligendum esse, quamvis & de hoc adhuc possit disquiri : demus insuper, Ministros concionantes agi spiritu Dei, quamvis de impiis id omnino negandum sit, & pii admonendi sint, ne in se motus pios vel angelicos confundant, cum motibus Spiritus Sancti & Theopneustia : & ut in concionibus suis cum Paulo distingvant inter ea, quæ dicit Dominus, & quæ dicunt ipsi. Demus, inquam, hæc omnia. Quis unquam seposito affectu dicet, per ordinationes Ecclesiasticas tempora concionum determinantes extingvi Spiritum aut supprimi? Si Spiritus Sanctus non supprimitur in Professoribus Theologiæ determinatione horæ, quomodo supprimeretur in concionatore? Si non supprimitur ideò, quod per ordinationes Politicas adstringi se patitur ad exponendas Epistolas & Evangelia ab hominibus præscripta, & quod certo ac statuto tempore conciones incipiant, cur supprimeretur determinatione temporis, quo debeant finiri. Quamvis insuper concedamus, parum Christianum videri, si quis cum summo rigore observationem ordinationum illarum à ministris velit exigere, cum facilè excusationem mereatur, cui donum brevitatis non est concessum, non tamen ea, quæ excusandi loco proferri debebant, vertenda sunt in impugnanda jura Magistratus Politici, nec statim pro impossibili habendum, quod difficile est, maximè verò quod difficile est ex falsa hypothesis. Non credam unquam, si quis dicat, impossibile ipsi esse, determinato in ordinatione tempore, sermones ad populum absolvere, etsi facile credam, eum bona fide hæc dicere. Sponderem, artem illam à quocumque homine integritatis, tantum abest à Christiano, facillimè ac gratis & addisci, & doceri posse.

Postulavit hanc digressionem amor errantium, & ut exemplum præbeatur, quam subtile vitium sit Papo-cæsaria & quam insensibiliter insidias struat etiam illis, qui strenuè allaborant in acquirendo & monstrando aliis vero ac unico bono. Multum prodesset ergo si distinctior ejus traderetur conceptus & differentia à Cæsaro-papia. Mihi, salvo aliorum judicio sic videtur. Distinctissima & non combinabilia officia esse Imperantium & Doctorum, Mosis & Christi, & ab aliis & alibi fusius est monstratum. Imperium sine coactione non est; doctrina tanquam magnum amoris testimonium & beneficium coactionem omnem respuit. Utramque officium si miscatur, alterutrum vitiorum sæpè dictorum evadit. Papo-cæsaria est, si Doctores velint imperare, & cæsaro-papia, si Imperantes velint doctrinam gladio obtrudere. Nam si imperantes seposita coactione imperii docere velint, id ad Cæsaro-papias vitium transferre nolim, nec exemplo Usiæ ex Veteri Fœdere illustrare. Ibi enim Sacerdotium Levitis proprium erat, & involabat ad eò officium alienum Usias contra voluntatem Dei; at in novo fœdere omnes Christiani sacerdotium spirituale gerunt, adeoque & Reges. Ut de ea quæstione: an Sacerdotes & Ministri Ecclesiæ æquipollean? jam nihil dicam. Arma temporalia sunt Principibus commissa, ad reprimendos hostes seculi, & coercendos eos, qui turbant tranquillitatem externam. Docentium arma debent esse spiritualia, & ipsorum spiritus diversus longè à spiritu Eliæ. Non peccarent ad eò imperantes dono docendi instructi, si ab imperio transirent ad doctrinam; peccarent omnino ministri Ecclesiæ, si à doctrina transirent ad imperium, tantum abest ut conjunge-

re imperium humanum doctrinæ liceat. Vos non sic. Moses officium suum deponere potest, ut Christo fiat locus. At Christus non affectat principatum Moſis nec ejus aſſiſtentia aut miraculis Moſaicis opus habet. Eo ipſo teſtantur ſe carnales eſſe, deſtitutos armis ſpiritualibus, quando brachium ſeculare in rebus ſpiritualibus implorant, & ab eo ſuppeticas petunt. Non malè Lutherus illo tempore, quo ſpiritus ejus intervalla heroica habebat, Evangelium non opus habere deſenſione Electoris, quin potius per id deſendi regiones Electoris.

Quamvis verò aperta hæc ſint & evidentia, quamvis quilibet invitium Cæſaro-papæ & Papo-Cæſariæ invehat, nihil tamen utroque ſic perſpicuè expoſito frequentius eſſe etiam in territoriis Principum Proteſtantium, facile patet, ſi quis ſaltem id cogitet, quam firmiter plerisque Principibus à Clero perſvaſum ſit, non tolerandos eſſe diſſentientes in rebus fidei, hæreſin eſſe crimen, hæreticos eſſe brachio ſeculari perſequendos. Habemus prohi dolor inter nos frequentia ſatis exempla inquisitionum plus quam Hiſpanicarum, & eorum omnium, quæ pro ſtabilienda & Cæſaro-papæ & Papo-cæſariæ invenit Jus utrumque Clericale & Juſtinianeum & Canonicum, in juncta hic diſputatione latius deducta. Habemur Laici, æquè ut in Papatu, pro canibus, & porcis, ſi non adorare velimus libellos Clerici, & lingere eorum ſputa. Forte id nondum nobis dicitur. Sed quid opus eſt verbis, ubi rerum teſtimonia adſunt? Imo nec verba deſunt. Oſtenſum alibi, & incredulis, qui oculis apertis non vident, oſtendetur alia occasione, vel ex ſola præſatione Formulæ Concordiæ, quam apertè ſtabiliatur ibi fides Carbonaria, & quam clarè Laici omnes i. e. Principes, Aulici, Milites, Eruditi, Nobiles, Ignobiles, Jcti, Medici, Philoſophi, Studioſi, Mercatores, Opifices, Ruſtici, & ſexus ſequior in univerſum ſaltem non habeantur pro truncis & ſtipitibus. Sed Veritas Odium parit, hæc Veritas parit odium, quo non gravius datur in mundo, cujus liberationem ſpeciatiim petere ſolebat Philippus; odium, quod precibus publicè exorare ſolent oſores, ut Deus eos repleat odio diſſentientium, odium, ut paucis multa complectar, infernale. Sed veritatem qui amat, odium iſtud non curat, tutus eſt dypeo veritatis ipſius. Amat oſores, & fontem amoris orat, ut ipſum repleat amore horum oſorum, rogat ut ipſos illuminet, quo miſeriam ſuam agnoſcant; & ut condonet furorem, quem neſciunt furorem eſſe, ſed habent pro Zelo divino. Interim contumelias eorum & calumnias ſpernit, ſed abſque ambitione, negligit, ſed abſque negligentia. Si opus ſit, duobus verbis monſtrat falſitatem imputatorum criminum. Monuerunt me ſæpius amici, ut Clerico Dantiſcano, in ſcripto publico me perjurii & apoſtaſiæ accuſanti, reſponderem. Sed quid opus reſponſione in mendaciis apertis? Deſenſione indigemus & excuſatione, ſi indicia adſint aut ſuſpiciones rei turpis, cujus accuſamur. Ego perjurus ſim? qui nunquam per Dei gratiam juravi in ullum libellum Clericalem: Quod ſi jurarem, ex ignorantia & bona fide, alio argumento liberarem me ab impacta perjurii calumnia. Jam eo non eſt opus. Qua fronte me verò Apoſtatam dixerit, ignoro. Vivo in ſecta, in qua natus & educatus ſum, nec unquam ad aliam tranſivi. Scio non paucos Clericos optare, ut tranſirem, & poſſem hiftoriam narrare,
folli-

sollicitasse quosdam ex Clero Lutherano, (quis putaret!) Virum Illustrē ex Religione Reformata, ut mihi persuaderet, quo ad religionem reformatam transirem. Sed nolo risum excitare narrando, quā facētē impudens hoc petitiū fuerit rejectum. Ergo huic quidem convitiatori nihil aliud repono, quam ut precer seriam agnitionem impudentiæ, & pœnitentiā ob infamia & enormiā crimina, quæ vel sola publicatione itinerarii famosissimi publicè commisit.

Videbatur obtrektor alius isque anonymus fusiori responsione dignus, qui sub titulo *repetitionis doctrina orthodoxa de fundamento fidei* omne id egerat, ut ex disputatione nupera, *An hæresis sit crimen?* me argueret, quod declinaverim à simplicitate fidei, ut Spiritum Sanctum quasi correcturus apertissima scripturæ dicta everterem & aliud Evangelium prædicarem; quod sim inflatus, nihil sciens, sed insaniens circa sermones ac verborum pugnas, *ich seye in meinen Gedanken ersoffen / daß ich niemand achte*; quod eodem Zelo repugnandum sit sententiæ meæ, quod fides sit amor, quo rejiciatur sententia Pontificiorum de justificatione ex operibus; &c. Et videbatur quidem responsionem eo magis desiderare illud scriptum, quod autor in eo affectaret singularem mansuetudinem ac pietatem, (si modo imputationes modo dictæ stare poterunt cum mansuetudine ac pietate) & quod aded multis videretur: alium latere autorem, quam qui revera id scripserat. Posteaquam vero innotuit, autorem esse virum, qui jam satis ex aliis operibus carnis notus esset, & qui jam alia occasione, magnā quidem operā, sed frustra quæsierat, in clarescere simili scribendi genere, non unæ mihi fuerunt causæ, quod & hac parte monitum amicorum negligendum censuerim. Tria enim præcipuè sunt calumniarum genera quibus me perit occultans se ille hostis, 1. quod aliud fundamentum justificationis ponam, quam meritum Christi, 2. quod fidem pro amore habeam, 3. quod injuria affecerim Apologiam A. C. quod dixerim, eam de fide intellectuali tantum loqui, quia videlicet decreverim, Lutheranam Religionem & Libros Symbolicos accusare & rejicere. Sed quid hic verbis est opus: ubi ipsa disputatio, & ipsa sana ratio me defendunt. Nam 1. dum fundamentum fidei meæ dixi esse amorem Dei & odium sui ipsius, non potui, ut ipse contextus totius paragraphi ostendit, loqui de fide justificante, & de fundamento justificationis, sed apertè locutus sum de fide, quatenus confessionem de Symbolo vel Systemate denotat, cujus articuli dividuntur in fundamentales & non fundamentales. Et evidens est sensus dicti mei, quod in mea fidei confessione centrum & norma omnium controversiarum adeoque & fundamentum & finis, ad quod omnia referri debeant in confessione fidei, sit amor Dei & odium sui ipsius, ita ut errores qui ab utroque vel alterutro horum abducant, pro fundamentalibus & periculosissimis habeam; eos vero errores in confessione fidei, qui ab amore Dei non deducant, nec odium sui ipsius impediunt, uno verbo, qui non avertant nos à viva cognitione mysterii voluntatis divinæ, etiam si errent circa varia mysteria essentia divinæ, utpote imperscrutabilia & omnem intellectum, etiam illuminatum superantia, me pro fundamentalibus ac periculosissimis non habere, etsi videam, fortè omnem Clerum, & Prin-

cipe s

cipes ab iis seductos in hos errantes tanquam infames ac pessimos hæreticos sævire. Id vero, credo, ne quidem ullus philosophiæ tyro à me postulabit, ut tempus perdam collectione infinitorum locorum ex lexicis, metaphysicis irem, & scriptis ipsorummet Theologorum nostratium, finem & normam ac in genere omnem propositionem primariam alicujus disciplinæ aut systematis recte dici fundamentum. Denique sophismata & contradictiones ab autore in singulis ferè lineis & daginis hic commissas ostendere velle cui usui? Periti jam vident. Imperitis parum prodesset. Minimè omnium ipsi Autori, utpote quem ex variis argumentis cognovi, esse inemendabilem, postquam seriis adhortationibus non est emendatus, quas ipsi de Ieram in aliquot literis ad ipsum aliis occasionibus scriptis, quas utique simul publicare debuisset, si sincere voluisset narrare historiam controversiæ alterius inter nos acriter. 2. Quod fides sit amor (etsi non omnis amor sit fides) omnes evidentissime agnoscunt, qui, omnia philosophia gentili, & corda propria & scripturam sacram scrutantur. Qui id negant, ante omnia rogandi sunt, ut omnem sapientiam hujus mundi abjiciant, & ad notitiam seriam sui ipsius & humani generis atque ad fontem omnis sapientiæ vere transeant. Hoc ab ipsis non impetrato frustra erit omnis disputatio. Et jam vetus est illa controversia, ac in Reformatorum secta jam inter Gisbertum Voëtium & Cocceianos anno hujus seculi 76. publicis in scriptis ventilata. Præprimis quidam Cephias Pistophilus eruditum scriptum, qua sententiam Theologorum Veterum & Recentiorum de amore in Fide exponit, tum edidit, quorsum adversarium meum remitto. Si Paulum Augustino præferret Antagnista; rogarem, ut diligenter expenderet verba Pauli: *Charitas credit omnia, sperat omnia.* Nunc cum probabile sit, majorem apud ipsum etiam, ut apud alios communiter, esse Autoritatem Augustini, audiat hujus sententiam. *Credere in Deum est credendo amare, in eum ire & membris ejus incorporari. Fides est cognitio, per quam non querendo volumus sed inhaerendo diligimus.* Adversus hunc ergo & adversus Paulum vertat hæretifex eundem Zelum suum, quo erga Pontificios uti vult. Opto vero carissimæ Patriæ, ut hic scriptor nunquam occasionem habeat Zelum suum erga præsentis Pontificios ostendendi, sed semper contra absentes. Vereor enim valde, ne, si contra præsentis zelo opus sit, ex hoc Zelote fiat Gaal. Jud. IX. 29. 38. Vereor valde, ut armis instructus sit, quibus adversus hostes præsentis opus est, cum è scholis prodierit, quæ, more Pontificiorum, docent adversarios ante fugare, quam adversus eos pugnetur. Si genuino Zelo instructus effet, cur non suo Zelo utitur adversus me præsentem? cur non huc venit & cum antiquis amicis consilia capit me hæretificandi? cur non publica mecum collatione ostendit, Thomam esse tantum hæreticum, cui eodem Zelo resistendum sit, quo libenter resistere vult Clerus Zelotes Pontificiis? cur non acceptat invitationem meam publicam aliquoties iteratam, & honestissimas condiciones ibi positas? His autem conditionibus neglectis mihi non vertetur vitio, si similiter schedas, adversariorum sim neglecturus atque hostium timidorum, & qui malunt insidias occultè struere, aut in absentem calumniari, quam cordatè pugnare & sincero ore veritatem tueri

tueri. Obstrictus ero ut amico maximo, qui mihi sincere ostenderit, me quid docere, quod turbat quietem publicam, aut quod repugnat sacris literis. Sed præter rationem & SS. literas nullum alium libellum admitto, minimè vero omnium à Clero confectum & conscientiis Laicorum obtrusum. Volo jure uti, quo Lutherus usus est, quod non potest denegari ulli homini. Symbola & Libros Symbolicos, quæ confessiones sunt eorum, qui confecerunt, non odi, sed quæ normæ esse debent conscientiarum aliarum & judices controversiarum, omnes non odi quidem, sed horreo, & si opus est, ad juramentum perhorrescentiæ me offero. Quod vero in disputatione illa (3) Apologiam A. C. injuria affecerim, nemo dicit, qui verba mea curatius pensitaverit. Dixi: textus, latinum & Germanicum non correspondere & verba esse dubia, & variantia, ut non sis firmiter persuasus, utrum de fide intellectuali loquatur apologia, an de fide cordis, qui sine amore esse nequit. Adversus istam doctrinam parum aut nihil facit, quod VELLE & ACCIPERE mox sequatur in Apologia. Vidi ista jam illo tempore, dolosè non omisi. Sed ea non satisfecerunt: Jam per aliquot secula Clerus voluntatem & intellectum miscere adsvetus est. Jam Justiniani tempore illi, qui credebant, veras esse formulas à Clero præscriptas, quod intellectus est opus, dicebantur sequi Dei omnipotentis amorem, quod voluntatis est *l. 19. C. de heret.* Non sufficit ex mea sententia ad veram fidem, VELLE ACCIPERE, quod Deus offert, sed cum Augustino, velle inhærere Deo. Quid putat Repetitor? VELLE MEDITARI pertinet ne magis ad intellectum, an ad voluntatem? Quid putat: VELLE speculari divitias sponsæ, VELLE easdem ACCIPERE oblatas à sponsâ; imò DELECTARI iisdem, & FIDUCIAM ac SOLATIUM in iis ponere: quid putat inquam? Videt meros actus voluntatis majusculis literis hic expressos. Jam dicat: an ii actus omnes connotant Fiduciam & Amorem Sponsæ, an vere fiduciam & amorem divitiarum seu avaritiam? Discat ergo Repetitor, ad eruditam objectionem non sufficere impressionem literarum majuscularum, sed ultra quid requiri. Sed quid moror? Etiam causas omittendæ responsionis recensendo puto, obtreptatori satis responsum esse.

Quamvis fortè autoritate paterna idem adactus sit ad fœtum hunc edendum, ut prætextum haberet aliquem Papa Lipsiensis, disputationem meam, quamvis tardè nimis & distractis jam plerisque exemplaribus, confiscandi. Gratiâ ei & pro hac injuriâ ago publicè, & gloriæ id mihi duco, ac rogo enixè, velit & præsentia scripta quam celerrimè confiscatione dignari. Nam confiscationes ab ipso & sociis impetratæ aut jussæ testimonia sunt publica, multum veritatis salutaris, præprimis malitias regni tenebrarum detegentis, libris his fisco addictis inesse. Ex Magistratu urbis, cujus nomen in confiscationibus simul adhibetur, plerosque, exceptis paucissimis, (pauciores enim duobus esse nequeunt,) facilè excusatos habeo, eum mihi probè sit cognitum, eosdem sub jugo hoc Clericali jam diu gemere, atque ut tandem aliquando ab eo liberentur, & eorum status mutetur, sed in melius, animitus apprecor.

Atque hæc hætenus adduxisse, non inconueniens credo erit ab instituto, ejus causa calamum suscepi. Sustinuit enim in disputatione illâ, quæ lapis offensionis

tionis fuit, respondentis vices Nobiliss. atq; Consultissimus JOHANNES CHRIS-
 TOPHORUS Rube / Advoc. Duc. Sax. Salfeldensis, qui jam programmate hoc
 secundum statuta Facultatis nostræ comprehendendus est. Natus est Ebræ superio-
 ri propè Sondershusam die 19. Novembr. 1665. Patre Viro Reverendo, JOHAN-
 NE CHRISTOPHORO RUBIO, Pastore superioris & inferioris Ebræ vigilan-
 tissimo, Matre ANNA CATHARINA, natâ Saurackeria. Ab his parentibus,
 qui adhucdum vitali aurâ fruuntur, noster sub adjutorio præceptorum privatorum
 usque ad annum ætatis duodecimum educatus, ac tum in Scholâ publicâ Sonders-
 husanâ diligentia & fidelitati Rectoris, *M. Cunradi Dunckelbergii* commendatus
 est, jam Northulanum Pædagogium moderantis. Vixit ibi, ut discipulus assi-
 duus & attentus, usque ad annum 84. seculi præsentis, ubi ex consilio Patris ac
 Præceptorum Scholam cum Academiâ Wittenbergenfi commutavit, sumtibus
 studiorum suppeditante singulari munificentia Illustrissimi Comitis Schwarzbur-
 gici, quam humillimâ recolit mente. Præmissis Wittebergæ fundamentis in
 Philosophiâ, sub iufornatione Excellentissimorum Professorum & Adjunctorum
 Clarissimorum, præprimis autem in studiis elegantioribus & Historicis diligen-
 ter frequentato Auditorio viri sui nominis SCHURZFLEISCHII, & Historiam
 Universalem, & Notitiam Imperii, & Introductionem ad Historiam exponen-
 tis, ad sacra Themidos transit, & Magnificos Viros, ZIEGLERUM, HEBE-
 RUM ac BERGERUM publicè, privatim vero Excellentissimum BRENDELIUM,
 audivit, ac sub hujus potissimum manu ductione cursum juris integrum absolvit,
 ac disputando etiam in Scrivii Jus Romano-Germanicum Forense & Schnobelii
 Dissertationes publicè pariter ac privatim se exercuit. Hinc ad Academiam Ju-
 liam anno 1687. migrare constituit, quod tum quidem sibi persuaderet, gloriam
 & eruditionis æstimationem inde parari, si in diversis Academiis quis commora-
 tus esset. Sed DEO aliter visum erat, cujus providentiâ factum est, ut Nostro
 eò tempore Syndicarius, qui Sondershusiæ vacabat, conferretur, atque thalamo
 jungeretur Virgo & formæ elegantia & morum suavitate prædita *Anna Doro-
 thea, Johannis Christophori Neussi, Camerarii & sacri ararii præfecti ibidem filia,*
 cum quâ hætenus dulcissimum ac fœcundum conjugium expertus est. Eidem
 divinæ providentiæ adscribit, quod, postquam Sondershusiæ per quinquennium
 munere illo functus esset, simul vero desideria aliorum in judicio proposuisset,
 Salfeldiam se contulerit, ibique in ordinem Advocatorum Principalis Camerae &
 Præfecturæ d. 9. Aug. 1692. præstito juramento, clementissimè receptus fuerit, at-
 que per totum vitæ spatium se infinita alia divinæ benignitatis & Clementiæ signa
 expertum esse pia mente deprædicat, ut aded, jamdudum divinæ directioni se to-
 tum tradiderit, operas vero suas utilitati aliorum destinaverit. Quibus expedien-
 dis ut magis par esset, ex monitu amicorum mense Junio hujus anni accessit *Al-
 mam Fridericianam*, admissionem ad majores honores ab inclytâ Facultate Juridi-
 câ petiturus. Ut vero statutis satisfaceret, obtulit mihi Decano Disputationem
 pro Candidaturâ de Crimine Hæreseos, ex quâ cur saltem primariam quæstio-
 nem, an Hæresis sit crimen? in ordinem redegerim, causas dixi in Epistolâ
 dictæ

dictæ Disputationi subjunctâ. Circa ea, quæ de crimine hæreseos dicenda restabant, initio consilium dederam, ut illa thesibus brevioribus de crimine Hæretificii includeret, sed paulo post mutavi sententiam, atque svasi, ut omnis materia meditationi de Jure Principis circa Hæreticos justè dispositæ inseratur, ita quidem, ut tribus omninò capitibus discursus totus absolvatur, quorum primum agat de *Jure Principis circa hæreticos, ex hypothese Juris Clericalis*, deductum ex utroque Jure, Civili & Canonico; secundum de *Jure Principis Evangelici circa Hæreticos*, derivandum ex Verbo Dei, novi potissimum fœderis; tertium, de *Jure Principis circa Hæreticos secundum Praxin in territoriis Principum Protestantium receptum*, excerptum ex Autoribus Practicis & Actis publicis. Nolui tamen Clarissimo Candidato permittere, ut omnia tria capita elaboraret, sed monui, ut theses breviores circa primum saltem conscriberet, ne videlicet ex posterioribus duobus Hæretifices, qui veritatis propagationem pati nequeunt, occasionem majorem nanciscerentur, tristius quid in ipsum tanquam in hæreticum statuendi. Ergo posteriora duo mihi soli, persecutionum Clericalium jam adsveto, reservavi, edenda per modum supplementi, quamprimum Deus vires concesserit. Sic nata est præsens Disputatio inauguralis, cras publicè habenda, postquam Nobilissimus Candidatus in utroque examine eum se præstitit, quem non indignum judicaret Facultas nostra, ut hanc licentiam indulgeret. Huic vero Disputationi ut Magnificus Academiæ Prorektor, atque Illustrissimi, Illustres, Excellentissimi, aliisque titulis insigniti Academiæ nostræ Patroni, Fautores, Professores, Cives, frequenter interesse velint, eâ, quâ par est, humanitate oro, vicissim omnia officia atque inserviendi, promptitudinem omnem pollicirus. P. P. d. 10. Novembr. 1697.

HALÆ, Literis SALSFELDIANIS,

B. C. D.

DISSERTATIO JURIDICA,

DE

JURE PRINCIPIS CIRCA HÆRETICOS.

CAP. I.

De Jure Principis circa Hæreticos ex hypothese juris Clericalis.

SUMMARIA.

Definitio hæreseos ad ipsam tractationem necessaria n. 1. communis tamen obscura est. n. 2. Hæresis in sensu scripturae quid denotet. n. 3. Querela communis de imperfectione definitionis hæreseos communis. n. 4. Dissensus nostratum de intellectu fundamenti fidei in definitione hæreseos n. 5. 6. 7. 8. Novissima nonneminis definitio hæreseos rejicitur n. 9. 10. 11. 12. 13. 14. Transitq; ad veram & perspicuam definitionem hæreseos juridicam. n. 15. Extat ea l. 2. C. de hæret. n. 16. in qua explicantur termini dubii per equipollentes, n. 17. 18. ejusque paraphrasis exhibetur verbis clarioribus. n. 19. Cleri & Laicorum definitio genuina. n. 20. 21. 22. Definitio Justiniana hæreseos clarior & magis adequata est definitione juris Canonici n. 23. Clerus in Syllugismo hæreticali & majorem format & minorem n. 24. Quid denotet: vel levi argumento dissentire, in definitione hæreseos. n. 25. 26. 27. 28. Non excluditur per illa gravis dissensus, qui describitur & exemplis illustratur. n. 29. 30. 31.

A

Quo-

Quomodo facillimè ex orthodoxo possit fieri hæreticus vel contra.
 n. 32. Heresis regulariter à Clero oritur. n. 33. 34. Contra-
 bitur definitio hæreseos in summam, quod sit dissensus à reli-
 gione dominante n. 35. & quod ejus oppositum orthodoxia,
 sit religio dominans. n. 36. Declaratur, quid sit religio do-
 minans n. 37. 38. Possunt due religiones dominantes esse in
 una rep. item una religio diverso respectu & orthodoxa esse potest
 & hæretica. n. 39. 40. Causa efficiens principalis hæreseos est
 Clerus, instrumentalis brachium seculare. n. 41. Secundum
 principia juris Clericalis non datur jus principis erga hæreticos,
 nisi à Clero dependens. n. 42. Jus Clericale est vel Justinia-
 neum vel Canonicum. n. 43. Origo Conciliorum est intentio
 hæretificandi n. 44. Definitur Concilium n. 45. Primum
 Conciliorum omnium fuit Nicenum n. 46. Conventus Apосто-
 lorum Act. XV. non rectè conciliis annumeratur n. 47. Quid
 juris lateat sub autoritate Imperatoria intuitu conciliorum
 n. 48. 49. 50. 51. 52. Aliquando tamen extrà Concilium à Cle-
 ro hæretici effecti n. 53. 54. Pæna hæreseos vel Ecclesiasticæ
 sunt vel civiles. n. 55. 56. Excommunicatio tota ratione effe-
 ctuum civilis est n. 57. Hæreticis non servanda fides. n. 58.
 Excluduntur hæretici à dignitatibus, n. 59. à jure connubiali,
 n. 60. jure patrio & filiationis, jure item testamentario n. 61.
 Libri hæreticorum comburendi & lectores eorum ultimo supplicio
 puniendi n. 62. Bona hæreticorum confiscantur n. 63. Ex-
 cluduntur hæretici à jure communi & beneficiis processus judi-
 cialis n. 64. Puniuntur variè vivi & mortui n. 65. Artes
 Cleri, quibus à brachio seculari leges istas extorserunt. (1) Per-
 suasio de privilegiis Cleri præ Laicis, quod Clerus solus sit sors ele-
 cta Domini: n. 66. quod Clerus sit maritus Ecclesie & spiri-
 tualis pater: n. 67. quod Clerus solus intelligat mysterium regni
 DEI, Laici vero Clericis non credentes sint canes & porci: n. 68.
 quod Clerus debeat præscribere Laicis normam credendi: n. 69.
 quod Laici non debeant convenire ex desiderio intelligendi scriptu-
 ras, nec predicare: n. 79. quod Clerus non debeat corrigi à Laico
 (ubi nota obiter, Asinam Balaami pertinere ad fratres Cleri,)

n. 71. quod Laicus non debeat disputare de fide à Clero præscripta, n. 72. multo minus cum hæreticis n. 73. (2) ex priorè persuasione profluentes doctrina varia de hæresi, quod hæreticus sit omnis, qui à Clerico pro tali declaratus est, n. 74. quod crimen hæreseos sit merè Ecclesiasticum, in quo Laicis gloria saltem parendi sit relicta: n. 75. quod excommunicatio clericalis sit Apostolica & à Christo ipso introducta: n. 76. 77. 78. 79. quod fides & Christianismus Laicorum consistat in defensione & veneratione Cleri: n. 80. quòd ad Principum officium pertineat docere populum ex præscripto Cleri, n. 81. & quod hoc modo possint in legibus ex arbitrio injungere pœnas divinas, n. 82. item, quod vitam aeternam consequantur ex solâ persecutione hæreticorum: n. 83. quod unicum sit vitium, esse hæreticum, & unica virtus, hæreticos persequi: n. 84. quod illud vitium nullum bonum opus nec martyrium possit extinguere: n. 85. quod omnis hæreticus sit consors Diaboli: n. 86. (Origo vivicomburii hæreticorum n. 87. Fraus Cleri orantis magistratum, ne sanguinem hæretici effundat n. 88.) quod hæresis sit crimen gravissimum n. 89. 90. 91. Denique quod remedium adversus hæresin sit iuramentum religionis n. 92.

§. 1.

Non poterimus de Jure Principis circa hæreticos tractare, si non exactè sciverimus, quid sit hæreticus. Id autem scire non possumus, nisi sciverimus, quid sit hæresis.

§. 2. Sed definitio communis hæreseos, quod hæresis sit error in fundamento fidei ejus, qui est aut fuit membrum Ecclesiæ Christianæ obscurissima est. (a)

§. 3. In sensu vero scripturæ hæresis vel denotat id, quod hodiè hæresi adversum & contrarium est, quod liceat hæretificium appllare, (b) vel si pro errore sumitur, denotabit errorem du-

A 2

centem

(a) Diximus in Disput. an hæresis sit crimen? §. 4, 5, 6, 7. (b) vid. dict. Disput. §. 8. p. 25.

DE JURE PRINCIPIS CIRCA HÆRETICOS

centem per se ad faciendâ opera carnis, adeoque directò abducentem à verâ & æterna hominum salute, beatitudine & felicitate, h. e. tranquillitate animi, quæ consistit in unione spiritali cum DEO. (c) Sed neque hæc etiam significatio est ad palatum Jurisprudentiæ Ecclesiasticæ.

§. 4. Multa de difficultate hæreticum definiendi conquesti sunt Patres Ecclesiæ, conqueruntur hodiè passim Theologi. Tertulliani, Augustini, Irenæi, Justini Martyris, Horneji & G. Calixti sententias de notis hæretici examinarunt jam alii, contententes per horum enunciata hæreticum plenè & perfectè definitum non esse. (d)

§. 5. Nostrates communiter volunt, errorem hæreseos debere impingere in fundamentum fidei. Cum vero in ipsa fundamenti voce lateat ambiguitas, ut eam tollerent alii, errorem circa fundamentum fidei exposuerunt per errorem circa Symbolum Apostolicum. (e)

§. 6. Sed cum hæretici venena sua sub sacrâ scripturâ occultare soleant, multò magis ea occultabunt sub isto Symbolo, (f) ut tacem, quod jam ab aliis fuit oppositum, hoc pacto Socinianos, Arrianos, Anabaptistas, David Georgianos &c. non fore hæreticos, (g) quod tamen est contrâ praxin Jurisprudentiæ Ecclesiasticæ.

§. 7. Sentientes hoc aliqui explicationem explicationis addunt, errorem circa Symbolum Apostolicum esse errorem circa genuinum & catholicum Symboli istius sensum. Cum autem expositio hæc novâ expositione opus habeat, addunt, genuinum & Catholicum Symboli Apostolici sensum esse, si juxta phrasin & ductum Symbolorum Nicæni & Athanasiani, ac juxta Ephesinæ & Chalcedonensis Synodorum sententiam, nec ullo alio sensu accipiatur & intelligatur. (h)

§. 8. Hic

(c) Conf. II. Petr. II. v. 1. 3. 12. seq. Jud. v. 3. 8. 10. 11. 12. 13. 16. 18. 19. (d) Fr. Ullr. Calixt. Tr. de heres. §. 142. seq. p. 167. seq. (e) F. U. C. d. l. §. 55. seqq. p. 14. seqq. (f) Conf. Calixt. d. l. §. 63. p. 47. (g) Calixt. ibid. §. 64. p. 48. (h) Cal. ib. §. 63. p. 47.

§. 8. Hic vero opponent haud dubiè alii, ita pro hæreticis non fore hadendos Pontificios; ita nec Pontificiis Lutheranos & Reformatos fore hæreticos; ita non fore hæreticos omnes illos, quos notat Formula Concordiæ.

§. 9. Videmus, novissimè post multum laborem istam tradi hæretici definitionem: Hæreticus est Christum professus, qui in Symb. Apost. contentum fundamentum impingit, aliquem ejus Articulum negat, & spretâ omni saniori informatione, fideliter quamvis monitus, & de errore convictus, pertinaciter tamen resistit, hæresin cum obstinata animi pervicacia tuetur, atque *ad finem usque vite* in eâ perseverat. (i)

§. 10. Hic, ut multa taceam, nemo poterit ante mortem judicari hæreticus, quia aute mortem nemo potest dici, quod *ad finem usque vite in pertinaciâ* perseveraverit, puod tamen ponebatur, ut nota hæretici. Quamdiu enim quis est in viâ ad hæresin, nondum est hæreticus, atque adeò pro fratre, quantumvis periculosè is erret, habendus. (l) Hoc vero pacto non poterit unquam aliquis ut hæreticus excommunicari, quam tamen, pœnam hæreticorum defendit & approbat Autor definitionis illius. (m)

§. 11. Quin nec ipse Autor magnam fiduciam in illâ definitione ponit, cum disertè fateatur, eam non esse definitionem omnibus numeris absolutam & perfectam, sed generalem potius descriptionem, quam definitionem, pariter ac alias hæreticorum ac hæresium definitiones ab aliis traditas (n). Quod confirmat valdè ea, quæ de obscuritate definitionis vulgaris hæreseos jam diximus. (o)

§. 12. Pariter, cum, quod in communi definitione hæreseos de errore hæretici circa fundamentum dicitur, ab aliis explicetur de errore circa Symbolum Apostolicum, ab aliis de

A 3

errore

(i) Ita Cal. d. l. §. 150. p. 115. seq.

(l) Calixt. de pœn. hæret.

c. 3. §. 21. p. 300.

(m) Cal. d. C. 3. §. 15, seq. p. 295, seq.

(n) Calixt. de hæres. §. 153. p. 117.

(o) In Dissert. an

hæresis sit crimen?

errore circa Symbola Conciliorum œcumenicorum,)p) id confirmat, quod ibidem diximus, obscurum esse in definitione hæreseos terminum fundamenti fidei.

§. 13. Neque tollitur ista vocis obscuritas, si quis fidei fundamentum definire velit, quod sit DEI misericordia in Jesu Christo scripturæ Verbo patefacta, non exclusis divinæ essentiaæ mysteriis, quæ & quatenus clarè sunt revelata, atque adeò agnosci possunt. Ut enim multa, quæ hic circa vocem: *non exclusis* &c. dubia sunt, omittam, inter hæreticos & orthodoxos communiter litigatur, an divinæ essentiaæ mysteria in hoc vel illo dicto sint clarè revelata, & an secundum hunc vel illum sensum, sint agnoscenda. Est enim obscura definitio, quæ rem obscuram non reddit clariorem. Non vero reddit clariorem, si ex definitione applicationes contradictoriaæ ad definitum fieri possunt. Ut taceam, non confundi debere fundamentum fidei in articulo speciali de justificatione, cum fundamento fidei in omnibus articulis, quatenus fides sumitur pro confessione symbolica.

§. 14. Id meretur non taceri, si error circa fundamentum fidei exponendus est per errorem circa Symbola quæcunque, fundamentum fidei non poni in scriptura, sed in Symbolis, adeoque iterum hîc valdè papizari vel potius Justinianizari. Nam disertè Justinianus (q) profitetur, se quatuor Conciliorum Oecumenicorum dogmata *sicut sanctas Scripturas* accipere. Nisi quod Justiniani confessio sit sincera & aperta. Hæretices vero sententiam suam de fundamento fidei in symbolis consistente occultare studeant, vel verbis strenuè profitentes, scripturam solam esse normam & fundamentum fidei, vel distinctionibus quibusdam obscuris & nihil significantibus inter normam primariam, & secundariam similibusve, lectoris, præjudicio autoritatis occupati, intellectum obnubilantes.

§. 15. Ergone nihil dicemus de jure Principis circa Hæreticos, quia ignoramus, quid sit Hæresis? Dicemus utique, si modo perspicuè & palpabiliter ostenderimus veram hæreseos de-

finitio-

(p) vid. §. 5. & 7.

(q) Nov. 131. c. 1.

fnitionem. Est autem vera hæreseos definitio, quæ sensibilibiter & facillimè potest applicari ad omnes Casus, qui hæctenus contigerunt, ubi de jure Principis circa hæreticos quæsitum fuit. Ergo litigent Theologi, litigent hæretifices inter se quamdiu velint, quid sit hæreticus, nos in re Juridicâ quæremus definitionem Juridicam.

§. 16. Ajunt Imperatores, Gratianus, Valentinianus & Theodosius (r) *Hereticorum vocabulo continentur & latis adversus eos sanctionibus succumbere debent, qui vel levi argumento à judicio Catholica religionis & tramite detecti fuerint deviare.* Perspicua evadet mens Imperatorum, si singulas definitionis voces exposuerimus.

§. 17. Religio hic sumitur pro fide, (s) fides pro confessione. (t) Catholica est, quæ debet omnes subditos obligare, (u) Trames est norma, symbolum, liber symbolicus, &c. (x) Judicium vero idem hic est ac trames.

§. 18. Quemadmodum autem Imperatores judicium summum in rebus Fidei tribuebant Clero (y), & ipsa Symbola Clerum autorem agnoscunt, ita patet, quod deviare à judicio Catholica religionis sit deviare à sententiâ Cleri (z) Deviare autem denotat aberrationem eorum, qui in eâdem viâ sunt.

§. 19. Erit ergo hæresis *dissensus etiam levissimus eorum, qui unius sectæ inter Christianos sunt, à judicio Cleri & libris Symbolicis ab ipso, ut sint norma fidei aliorum, confectis (a).*

§. 20. Cle-

(r) L. 2. C. de heret. (s) L. 1. pr. C. de fide Catholicâ. l. 3. pr. eod. (t) d. l. 1. pr. de Fide Catholicâ. l. 7. §. 4. in fine L. 8. §. 6. eod. (u) d. l. 1. pr. (x) l. 2. pr. eod. l. 7. §. 4. & 5. eod. d. Nov. 131. c. 1. (y) l. 4. C. de summâ Trinitate. l. 6. C. de SS. Eccles. (z) l. 1. §. 1. C. de Sum. Trinit. Gothofr. ad d. l. 2. C. de heret. cap. 9. de hereticis. l. 3. §. 3. C. de S. Trin. l. 8. pr. & §. 1. C. de heret. (a) Gottofr. d. l.

§. 20. *Clerus* est status Reipublicæ in Ecclesia, sue specie devotionis & cultus divini singularem affectans sanctitatem præ aliis statibus (b), & dominium prætendens in horum conscientias (c). Unde & idiomate Germanico dicitur, die Geistlichkeit: item, Geistliche Väter (d) Beichtväter &c.

§. 21. His opponuntur *Laici* (e), qui sunt status Reipublicæ in Ecclesiâ, sub mundana & parum Christianâ vitâ affectans majorem libertatem agendi præ Clero, & ut hanc obtineat, intolerabilem veris Christianis tyrannidem Cleri in conscientias patienter ferens. Unde & Germanicè dicuntur: Der weltliche Stand / item: Geistliche Söhne und Töchter (f) / item: Beichtkinder.

§. 22. Quamvis vero jus Canonicum Clericos & Laicos paulo aliter describat (g) nos tamen magis respeximus ad rem ipsam, quam ad Canones. Ostendit autem experientia, nec aliquis ex nostris negabit, convenire exactè definitionem Clericorum & Laicorum Clericis & Laicis in Papatu. Non magis ergo attentenda fuit in tali causa definitio juris Canonici, quam v. g. definitio Triboniana Juris Naturæ attenditur ab hodiernis scriptoribus juris naturæ. Definitiones enim non pertinent ad munus Legislatoris.

§. 23. Ergo quamvis Jus Canonicum paulo aliter ipsam, etiam hæresin & hæreticum definiat, (h) ipsi tamen Imperatores ac rem tetigerunt, dum in definitione suâ suprâ recensita magis ad rem ipsam respexerunt. Unde id effecerunt, ut, cum Theologi magis respicientes ad obscuras illas juris Canonici definitiones hæreseos, inter se miris modis de notis hæreseos earumque applicatione ad casus obvenientes litigent, Jure Consulti perspicuam

(b) *Can. 1. init. dist. 30. can. 7. caus. 12. qv. 1. Summ. Trinit. d. l. 2. C. de hæret.* (c) *l. 1. pr. C. de de Episc. & Cler.* (d) *l. 42. §. 1. l. 48. C. §. 1. l. 48. C. de Episc. & Cler.* (e) *d. can. 7. caus. 12. qv. 1.* (f) *d. l. 42. nora 7. C. 12. q. 1.* (g) *d. can. duo sunt genera 7. C. 12. q. 1.* (h) *Can. 26. 27. 28. C. 26. q. 3.*

cuam hanc imperatorum definitionem sequentes, facillimè eandem ad quosvis casus possint applicare.

§. 24. Clerus enim, uti formam credendi aliis præscribit, ita & ipse determinat vel per concilia, vel per synodos, vel per concilia Academica, vel etiam per unius potentis in Clero (ut Pontificis,) declarationem, aut scripta, quod hic homo, aut hic cœtus à fide Ecclesiæ, vel symbolo dissentiat. (†) Id est, non tantùm in syllogismo hæreticali majorem facit, sed & minorem; non solum docet, quod hæreticus sit, qui contradicit libello Cleri, sed &, cùm dubium est, an quis contradicat, nec ne, definit, quod contradicat. Determinatio autem hæc palpabilis est & in sensus incurrit.

§. 25. Nam sæpè evenit, ut tam *levis* sit dissensus à libellis communibus Cleri, ut Laici non partiales vix illum sentiant. Sæpè de literula est, vel voce, aut termino. Si tamen Clerus determinaverit, hunc dissensum esse hæresin, habetur in Jure Canonico pro hæresi, id est, ex re levi secundùm judicium Laicorum, fit crimen gravissimum. Unde dicunt Imperatores: *vel levi argumento.*

§. 26. Exemplum præbet lis inter Arianos & orthodoxos de voce ὁμοῖσι & ὁμοίσι. Et huc pertinet Epistola Constantini M. apud Eusebium (i) ad Alexandrum & Arium, ubi Constantinus dicit, *eos unam eandemque de fide tenere sententiam, ita ut facile possint ad ipsum communionis consensum venire, simulque dissensum utriusque dicit esse de inani quâdam quæstionis particula; esse inanem dissoluti otii certationem, de adcò parvis exiguisque rebus, esse leviculam, esse stultam quæstionem & de re minimi momenti.* Ita sentiebat Imperator Laicus. At postquam Episcopi in Concilio Nicæno rem aliter determinaverant, ex inani illâ re, res tanti momenti facta est, ut, qui salvus esse velit, decretum illud pro vero habere teneatur.

§. 27. Posses etiam *levitatem* dissensus ita interpretari, ut significet, quæstiones Cleri rixantis regulariter tales esse, ut,

B

etsi

(†) cap. 9. X. de hæreticis

(i) de Vitâ Constantini lib. 2. c. 67.

etsi prætendant, esse quæstiones Theologicas maximi momenti, & decisiones suas æquiparandas esse verbo DEI, reverà tamen, non plus inferant, quam applicationem temerariam terminorum aliquot Philosophicorum (sæpè ex Philosophia paganizante defuntorum,) ad mysteria fidei, quæ ideò sunt mysteria, quoniam philosophicè concipi nequeunt: aut torturam etiam verborum scripturæ ad hypothefin aliquam Philosophiæ cujusdam parum sanæ.

§. 28. Paradoxum videretur, si assererem, à Constantini Magni temporibus usque ad tempora reformationis, quæstiones, quæ ad fidem Catholicam pertinere dictæ sunt, & quæ hæreses pepererunt, omnes ferè fuisse purè philosophicas, magnam partem metaphysicas ac Logicas, adeoque tot hominum myriades non ob causam DEI, sed ob Metaphysicam Aristotelis, aut Platonis, fuisse trucidatos, relegatos &c. Interim paradoxo illo nihil verius. Lege absque præjudicio panarium Epiphani: Lege Historiam conciliorum. Computa lites in illis de terminis *essentia, persona, hypostaseos, naturæ, substantiæ, proprii &c.* Considera, de quibus rebus anathemata dicta sint, v. g. de iis, qui statuunt *antipodes, qui docent, terram moveri circa solem. &c.*

§. 29. Non tamen ea intentio Imperatorum est, ut docere velint, semper levem esse dissensum in causa hæreseos: sed sufficere saltem *vel* levem dissensum ad irritationem Cleri, ut aliquem hæreticum declaret. Nam sæpè *gravis* dissentendi ratio subest, ut, cum multi testes veritatis ante reformationem de tyrannide papali, de ambitione & avaritiâ Cleri testati, ac propterea inter hæreticos relati sunt: Quæ etiam dissentendi ratio subfuit in reformatione Lutheri.

§. 30. Fuit hic gravis dissentendi causa ex parte testium veritatis, quia veritates, quas defenderunt, pertinuerunt ad reparationem salutis publicæ, valdè turbatæ per tyrannidem Cleri in conscientias: Ex parte Cleri contra gravis ratio dissentendi & hæretificandi fuit habita, quod veritates illæ, ventres & capita, ac marsupia clericorum, & sic vitam clericalem peterent.

§. 31. Cum tamen non è re fuerit, veras causas anathematum

tum Laicis manifestas facere, in Conciliis & libellis condemnatoriis *leves* illæ diffensiones Metaphysicæ, vel similes, *sub specie gravium causarum* fuere prætextæ, uti ferè & Reges seculi in Manifestis, quæ vocant, rarò causas genuinas belli scribunt, sed prætextûs.

§. 32. Quamvis autem Clerus semper clamaverit, unam, debere esse fidem, ac unam religionem, unumque adeo symbolum, ostendit tamen historia, fidem Cleri ejusque *Symbola* infinitis modis *variasse*, adeò ut, ni fallor, Hilarius scripserit: olim Christianos fidem præstitisse, nunc cum nullam fidem habeant, eos nihil facere, quàm ut fidem scribant. Observandum adeò, terminos hæreseos & hæreticorum variare pro diversitate Symbolorum, adeoqè facile evenire posse, *ut ex orthodoxo fiat hæreticus, vel contrà*, non prout ipse, sed prout Symbolum variaverit.

§. 33. Scilicet origo dissensus, unde hæresis oritur, inter Clerum ipsum est, (1) Laici saltem postea sub promissione remissionis peccatorum, vel etiam sub spe lucri temporalis, in partes tracti sunt, ut brachium seculare assistat decisioni Cleri, eamque exequatur. Non tamen per istam executionem extinguitur hæresis, sed saltem reprimitur aliquo modo ad tempus, graviores vires sumtura suo tempore, quo magis affectus ebullire solent, qui violentiâ externâ impediti sunt. Manet enim alteri parti Cleri, pro hæretico declarati, altâ mente repostum judicium Paridis. Hinc operam dat, ut vel mortuo Principe, veletiam vivente adhuc, brachium seculare trahat in suas partes, & sic decreta priorum, decreto contrario ac novâ hæretificatione destruat.

§. 34. Patet res vel ex exemplo & historia Arianismi, & Conciliorum Nicæni ac subsequen-
tium: Modo enim Clerus Ario adhærens, modo factio Alexandri alteram partem declarabat hæreticam, prout modo Imperatores huic, modo illi faventes existebant. Et docet vita Constantini, tam miserè hunc

B 2

prin-

(1) Est pulcher textus in l. 15. C. de Episc. & Cler. ubi glossa vocem *clericos* exponit, *sive hæreticos*, Conf. can. *Transferunt* 33. C. 26. q. 3.

Principem Cleri astu fuisse deceptum, ut, quamvis Catholici communiter de ejus assensu gloriari soleant, justissimæ tamen subsint rationes suspicandi, eum, ut Arianum, fuisse mortuum. Quamvis non negem, eum ipsum ignorasse, quis & qualis esset. Ita subtilitatibus Metaphysicis utrobique doctrinam fidei obscuraverat Clerus, ut Laici tricas illas non intelligerent, nec quærebatur amplius de Christianismo & sensu Scripturæ sacræ, sed de sensu Symboli Nicæni, quod norma scripturarum factum erat.

§. 35. Quodsi ergo dicta de juridicâ definitione hæreseos in summam velimus contrahere, convenientissimè dicere poterimus: HÆRESIN esse DISSENSUM A RELIGIONE DOMINANTE.

§. 36. Et cum oppositorum opposita sit ratio, hæresi vero unanimi consensu opponatur orthodoxia, (m) & Catholica religio, simul perspicuum erit, orthodoxiæ non meliorem posse, tradi definitionem juridicam, quam, quod ORTHODOXIA SIT RELIGIO DOMINANS. (n)

§. 37. Et jam adeo nihil restat, quam, ut religionis dominantis vocabulum ab omni ambiguitate liberemus. *Religio dominans* non est, cui Princeps, aut major pars populi addicti sunt. Posset enim Princeps, aut major pars populi, religioni alicui addictus esse, ut subditis tamen, aut minori parti populi relinquatur libertas sentiendi; tum neutra religio erit dominans, neutra hæretica, neutra orthodoxa in sensu Juridico.

§. 38. Requiritur ergo ad religionem dominantem, ut ejus Clerus velit dominari in conscientias, & habeat intentioni suæ inserviens brachium seculare, vel Principis, vel majoris partis populi. Hoc est, ut & intentionem dominandi habeat, & vires.

§. 39. Poterit ergo contingere, ut *duæ vel plures religiones dominantes* sint in unâ Republica, si videlicet plures diversi cœtus sint, quorum singulorum Clerus velit conscientias aliorum imperare, & potentiâ seculari sit suffultus. Tum ergo non mirari debebis, si *singula diverso respectu simul sunt hæretica & orthodoxa.*

Ortho.

[m] l. 10. C. de hæret.

(n) l. 1. §. 1. de Sum. Trinit.

Orthodoxæ, quatenus dominantur, & una alteram persequitur: Hæreticæ, quatenus inter se dissentiunt, & una ab alterâ patitur.

§. 40. Uti vero hoc non potest non turbas multas dare in Rep. ita, si per pacta pacis Laici tolerantiam mutuam stipulentur, murmurante contra clero, pro orthodoxis singulæ habentur, in sensu Juridico. In sensu Clericali vero singulæ orthodoxæ sibi erunt, hæreticæ Clero alteri.

§. 41. Patet vero ex dictis, quod *causa efficiens* hæreseos, eaque *principalis*, sit Clerus, Brachium vero seculare sit mera *causa instrumentalis*. (o)

§. 42. Ergo secundum principia Juris Clericalis nullum jus Principi erga hæreticos competit, nisi à Clero dependens. Unde in hoc capite saltem videndum, quid Clerus, Principem jure circa sacra spolians, in jure illo cum hæreticis agi velit.

§. 43. Voco autem jus Clericale, quod tyrannidi Cleri in conscientias favet, eique legibus & statutis suppetias fert. Ejus duæ sunt species, quarum autoritate & testimonio hic utemur, Jus Justinianum & Canonicum. Nam Jus Justinianum in negotiis Ecclesiasticis totum Pontificium est. [p]

§. 44. Diximus hæreticum esse, qui deviat à judicio Cleri & ejus libris. [r] Quod si Laicus id faciat, aut etiam paucissimi ex Clero sine affectis, tum res jam constat. Quod si plures ex Clero dissentiant ab aliis, ut clarum evadat, quænam religio sit Dominans, & quænam pars alteram pluralitate vincat, declaratione publica opus est. Id quod fit in Conciliis, vel Synodis. Quorum adeò habes *originem*.

§. 45. Est enim *Concilium* conventus Cleri, sub autoritate Principis vel directò, vel sub aliis prætextibus institutus, eum in finem, ut dissentientes à se hæreticos declarent, & ope brachii secularis coerceant. Probatur definitio applicatione ad singula Concilia,

B 3

§. 46.

(o) Vid. l. 7. & 8. C. de Summ. Trin. Nov. 42. in princ. & sine cap. ut inquisitionis de hæret. 17. in 6. (p) vid. Cornelii à Rynthelen *Juristam Romano-Catholicum per integr.* (r) Suprà §. 18.

§. 46. Ratione temporis originem sumserunt sub Constantino M. qui primus libertatem hæretificandi Clero concessit, cujus adeo illustre specimen ediderunt in Concilio Nicæno. (s)

§. 47. Nam conventus Apostolorum (t) non accuratè primum Concilium appellatur, aut inter Concilia refertur, (u) quia 1) non erat de credendis, sed faciendis, 2) agebatur ex compromisso, 3) unanimiter, non per majora, nec per judicium Cleri, 4) absque ulla coactione partis, &c. Neque conventus Episcoporum ante Constantinum, Concilia sunt propriè dicta, (x) quia non fiebant autoritate Imperatoria, & carebant executione brachii secularis, nisi quod ex post facto adversus Paulum Samosatenum imploraverit opem Aureliani Imperatoris Clerus dissidens. (y)

§. 48. Per *Autoritatem Imperatoriam*, sub qua in Conciliis hæretici facti sunt, intelligo assensum Imperatorum, confirmationem, nominis commodationem in convocando Concilio, uno verbo, executionem voluntatis clericalis. Nec diffitetur Jus Canonicum, legitimam Conciliorum congregandorum potestatem & autoritatem esse penes sedem Apostolicam, (z) aut Clerum, (a) nec repugnat valde Jus Justinianæum. (b)

§. 49. Neque multum ex legibus Imperatoriis lucrabuntur adversus postulata Cleri, qui fortè adducere volent, per præcepta Imperatorum convocata esse Concilia. (c) Cum per præcepta talia nihil aliud intelligatur, quam quod Clerus nomen Imperatoris usurpaverit, ad terrorem incutiendum alteri parti. Neque adeo hic videndum, cujus nomen præferat convocatio, (d) quàm, quis sub hoc nomine lateat.

§. 50.

(s) *Can. 1. in pr. dist. 15. Lancell. Instit. Jur. Canon. l. 1. tit. 3. §. 2. Dissent. Ziegl. ibid.* (t) *Act. XV.* (u) *Conf. Grot. de Imp. Sum. Pot. circa Sacra. c. 7. n. 2. Dis. Ziegl. d. l.* (x) *Dis. Ziegl. d. l.* (y) *Euseb. Hist. Eccles. lib. 7. cap. 24.* (z) *Dist. 17. in summ. in fin. & can. 1. & seq. d. Dist. Lancell. l. 1. t. 3. §. 2.* (a) *Lancell. d. l. §. 5. & 6.* (b) *Nov. 123. c. 10.* (c) *l. 4. C. de Summ. Trin.* (d) *Quod tamen Lancellotto opponit Ziegl. ad d. §. 2. lib. 1. tit. 3. p. 14.*

§. 50. Non imputatur actio illi, qui violentia adactus egit, qui resistere non potuit, qui metu incusso bona fide egit. Metus in virum constantem cadens varius est. Ei annumeratur metus carceris, quidni metus gehennæ, metus excommunicationis, metus rebellionis?

§. 51. Nec multum lucrabitur Princeps isto jure convocandi, si non habeat jus definiendi. Convocationis enim jus absque jure cognitionis & sententiæ, saltem ministeriale est. At cognitionem & definitionem soli Clero reliquerunt Imperatores, eorumque decreta, tanquam oracula exosculati sunt. (e)

§. 52. In tantum, ut nulli, sive Clericorum, sive Laicorum, permissum fuerit, ne hiscere quidem contra ejusmodi decreta, aut de eorum veritate publicè inquirere, vel viva voce, vel in scriptis, ne videlicet Reverendissimæ Synodi judicio injuria fiat, si quis semel judicata & rectè disposita, revolvere & publicè disputare contenderit, (f) h. e. ne ullo modo Cleri & Conciliorum ejus infallibilitas, vocetur in dubium.

§. 53. Non tamen putandum, semper à Clero per Concilia hæreticos fuisse effectos: sed saltem quoties è re visum fuit, & quoties sperarunt, se pluralitatem votorum obtenturos. Si talis spes vel non, vel nondum adesset, in dissentientes absq̃ concilio à Clero, fiducia, vel populi, vel imperatorum suffulto, sævitum est.

§. 54. Ita notum est, Alexandrum ante Concilium Nicænum, & antequam de eo cogitatum esset, privata autoritate exautorasse Arium, eumque ex civitate ejecisse. (g) Ita nota vox Nestorii, tum quidem adhuc orthodoxi & insignis Hæreticorum flagelli, ad Imperatorem Theodosium: Mihi, ò Imperator, terram hæreticis purgatam tribue, & ego tibi cælum retribuam. Tu mihi in profligandis hæreticis subveni, & ego tibi in profligandis Persis subveniam. (h)

§. 55.

(e) l. 14. C. de Episc. & Cleric. Nov. 42. pr. Nov. 123. c. 10.

(f) l. 4. C. de Summ. Trinit. (g) Histoire de Concile de Nicée p. 15.

(h) Socrates hist. Eccles. l. 7. c. 29.

§. 55. Et ut eo magis appareat, de nulla alia re Clerum magis unquam fuisse sollicitum, quam de conservanda sua auctoritate & infallibilitate, nullius facile criminis tot enormes & variantes deprehendes pœnas, quot in Legibus memorantur pœnæ Hæreseos, ut adeo, si velis ex pœnis de delicto judicare, non possit non hæresis esse crimen enormissimum.

§. 56. Dividunt communiter in *Ecclesiasticas* & *Civiles*. Quæ etiam divisio tolerari poterat, si modo per *Ecclesiasticas* non intelligas eas, quæ armis Ecclesiæ spiritualibus inflictæ sunt, & in Hæreticis efficaciam habuerunt spirituales, sed quæ à Clero dictatæ sunt, aut immediatè impositæ, suffragantibus tamen subinde Legibus Civilibus & adminiculante brachio seculari. Ratione enim effectus omnes Ecclesiasticæ pœnæ civiles sunt; Quare nec vitio nobis vertetur, si in hac mixtura distinctionem illam in recensione harum pœnarum non adeo exacte observaverimus.

§. 57. Eminent autem inter eas Excommunicatio, eaque non intra terminos exclusionis à societate Ecclesiastica permanens, sed exclusio ab omni consortio civili, (i) exemplo prætenso Johannis Evangelistæ, intuitu Cerinthi, (l) stabilita, ac horrendis ceremoniis peracta, (m) & maledictionibus ad omnia loca, actiones, membra corporis & sensus extensis, adjunctisque adjurationibus execrandis, [n] ex Judaismo in Christianismum translatis. [o] Quæ excommunicatio extenditur etiam ad receptatores & defensores hæreticorum. [p]

§. 58. Quæ adeo cum summam infamiam inferret [q], non poterant non ejusmodi excommunicationem sequi & alii effe-

(i) *Albasp. Obs. Eccles. n. 2. Can. Apost. 11. Conc. Laodic. can. 33. Carthag. IV. c. 73. Arelat. II. c. 30. Avern. can. 6. & 11. Epaun. can. 15.*
 (l) *Euseb. lib. 3. hist. Eccles. c. 22.* (m) *Can. debent 12. C. 11. qu. 3.*
 (n) *Vide quæ ex Concil. Aquisgran. an. 816. excerpfit Boxhornius in Hist. Univ. & ex hoc refert Ægid. Strauch. differ. de prisca Eccles. in censend. hæret. æquitate §. 19.* (o) *Strauch. d. l. §. 20.*
 (p) *Cap. 8. X. de Hæret.* (q) *l. 1. §. 1. C. de Sum. Trin. ibiq. Dd.*

effectus, infames alias concomitantes, & cum excommunicatio summa species infamiae sit, adhuc majores; quales sunt: hæreticis non esse servandam fidem, [r] in tantum, ut nec subditi Domino amplius teneantur, sed ab ejus obsequio liberati sint. [s]

§. 59. Quod hæretici ad dignitates & officia publica non admittantur [t] unde nec Hæreticus potest fieri Imperator. [u] Et filii quoque Hæreticorum usque ad secundum gradum paternæ lineæ & primum maternæ, sunt inhabiles ad officium publicum & beneficium Ecclesiasticum. [x]

§. 60. Ob hæresin possunt sponsalia rescindi & matrimonium contractum solvitur, [y] nec mulieres hæreticæ gaudent privil. dotis, [z] ac mulier scienter hæretico nubens, dotem amittit, eaque fisco applicatur. [a]

§. 61. Amittunt Patriam potestatem hæretici, [b] & præterea hæresis est inter justas exheredationis causas, tam intuitu patris, quam filii. [c] Imo in genere hæretici non possunt succedere, nec ab intestato, nec ex testamento, [d] nec legatum, aut fideicommissum accipere, [e] licet sit testamentum militis. [f]

§. 62. Libri eorum prohibentur & igne comburi jubentur. imò & illi, qui eos legunt, ultimo supplicio puniri. (g)

§. 63. Bona hæreticorum, si Laici sint, confiscantur, etiam post mortem, si Clerici, eorum bona Ecclesiis, à quibus stipendia receperunt, applicantur. (h)

C

§. 64. De-

- (r) Ita decretum in Conc. Const. ann. 1414. (s) c. ult. X. de heret.
 (t) Nov. 37. Nov. 45. præfat. l. 18. pr. C. de heret. L. ult. C. de postul.
 (u) Cap. Venerabilem 34. X. de Elect. & El. pot. (x) Cap. 15. de heret.
 (y) l. 16. C. de Episc. aud. l. 5. C. de Spons. cap. 6. X. de Divort.
 (z) Nov. 109. c. 1. (a) cap. 14. de heret. in 6. (b) c. 2. in f.
 de heret. in 6. (c) Nov. 115. c. 3. §. 14. & c. 4. §. 8. (d) l. 19.
 C. de heret. (e) l. ult. C. eod. Novell. 144. c. 1. quæ abrogat
 Nov. 129. (f) d. l. ult. Cod. l. 5. C. de testam. milit. (g) l. 3.
 §. 1. C. de S. Trin. l. 6. §. 1. l. 8. §. 5. C. de heret. Nov. 42. c. 1. §. 2.
 (h) c. 13. §. damnati de heret. c. 8. §. penult. de Heret. in 6. c. ult. de
 præscript. in 6.

§. 64. Denegatur eis auxilium Advocatorum & Notariorum. (i) Contra eos admittuntur etiam excommunicati ad testimonium, imò non opus est, ut testium & accusatorum nomina iis publicentur. (i) Testis in causâ hæretici falsum deponens, licet perjurus sit, probat dicendo contrarium. (m) Ipsi non admittuntur ut testes contra orthodoxos. (n) Beneficium seu Rescriptum, si quod impetraverunt, non valet. (o) Præsidentes regimini alicui, etiam ii, qui de facto tantum, & non de jure jurisdictionem habent, contra hæreticos justitiam exercere debent. (p) Appellationis & defensionis beneficio non gaudent. (*)

§. 65. Potest hæreticis decerni pœna exilii. (q) Damnantur etiam ad perpetuos Carceres. (r) Imò ultimo supplicio afficiuntur. (s) Et denique honesta sepultura iis denegatur. (t)

§. 66. Cæterum variis persuasionibus usus est Clerus, ut Imperatores in partes traheret, & ut illi tyrannidem Cleri in conscientias non solum non reprimerent, sed etiam adjuvarent. Initio fundamenti loco posuerunt, Clerum solum esse sortem electam domini, esse reges, qui se & alios in virtute regere & ita in Deo regnum habere debeant, idque designare coronam in capite; Laicos autem esse aliud genus Christianorum: Hos salvari posse, si vitia benefaciendo evitaverint, & oblationes super altari apponant, ac decimas reddant. (u)

§. 67. Episcopos autem ex Clero esse maritos sanctissimæ Ecclesiæ, eique tanquam uxori debere adhærere, omnium verò fidelium esse spirituales patres, aut certè loco liberorum omnem Christianum & orthodoxum habere populum, i. e. Laicos. (x)

68. Cle-

-
- (i) C. 11. de hæret. §. licet. eod. in fin. C. eod. in 6. c. 11. X. eod. de hæret.
- (l) c. 5. eod. c. ult. eod. in 6.
- (m) c. 8.
- (n) l. penult. C. de hæret.
- (o) l. 5.
- (p) c. 6. de hæret.
- (*) c. 17. de hæret.
- (q) l. 5. C. de hæret. l. 8. §. 2. eod.
- (r) C. 15. de hæret.
- (s) l. 5. §. 1. l. 8. in fine l. 11. 12. pr. 16. C. de hæret.
- (t) c. 8. de hæret.
- (u) can. duo sunt genera 7. C. 12. q. 1.
- (x) l. Omnem 42. §. 1. l. sancimus 48. C. de Episc. & Cler. d. can. 7. C. 12. q. 1.

§. 68. Clero ergo soli datum esse noscere mysterium regni DEI, laicis autem in parabolis. Laicos autem esse simplices & indoctos, nec præsumere posse, quod possint pertingere ad subtilitatem sacræ scripturæ, unde nec illis arcana fidei sacramenta esse exponenda, quia sanctum non dandum sit canibus, neque margaritæ mittendæ sint ante porcos. Porcos tamen non esse, & canes, qui margaritas, i. e. doctrinas & parabolas cleri, gratanter accipiant. (y)

§. 69. Quemadmodum vero patres carnales præscribunt liberis agenda, eosque erudiunt, ita ex dictis sequebatur: Clerum etiam præscribere debere Laicis, quid credere debeant. Inde nata est fides formularia. (z)

§. 70. Ut autem hæc fides formularia legis efficaciam haberet, interdicebatur Laicis, ne ex desiderio intelligendi scripturas & studio, secundum eas adhortandi, convenirent, quin potius ejusmodi conventus habebantur pro conventiculis occultis, & qui officium prædicationis Christi sibi usurparent, solis tamen sacerdotibus competens. (a) Si quis contra fecisset, pro hæretico habebatur. (b)

§. 71. Neque licebat Laico reprehendere Clericum malè agentem, neque admittebatur excusatio, quod asina reprehenderit Prophetam, aut, quod Christus dixerit, quis ex vobis arguet me de peccato? Distingvendum enim esse dicebat Clerus, inter correptionem fratris, quorsum pertineat reprehensio Balamini ab asina facta, & inter reprehensionem manifestam patris spiritualis, nisi fortè prælatus spontè, de suâ confisus innocentia, subditorum se accusationi supponat, quorsum pertineat exemplum Christi. (c)

§. 72. Majus vero piaculum esse censebatur, si quis ea, quæ semel circa fidem definita erant, aut vellet in dubium vocare,

C 2

aut

(y) cap. 12. in schol. infer. 1. 2. X. de heret. (z) l. 1. 2. 5. 6. C. de Sum. Trinit. (a) cap. 12. & 14. de hereticis. (a) arg. rubr. d. t. de heret. junct. can. 35. caus. 24. qv. 3. (c) d. cap. 12. de heret.

aut de iis disputare, five publicè, five privatim, five Clericus esset, five Laicus. (d)

§. 73. Inde vero suâ sponte fluebat, quod nec liceret disputare de fide cum ipsis hæreticis, (e) & adeo nec ipsos audire, aut eorum defensionem suscipere. (f)

§. 74. Nihilominus tamen hæresin esse pertinaciam & dementiam animi obstinatoris, (g) & hæreticum esse, quemcunque Romana Ecclesia, vel singuli Episcopi cum consilio clericorum, hæreticum declaraverint. (h)

§. 75. Ex his etiam sequebatur, crimen hæreseos esse merè Ecclesiasticum, adeoque Laicis nequaquam permissum esse, ut ipsi de eo quoquo modo cognoscerent, vel judicarent, sed officium inquisitionis in causâ hæreticæ pravitatis ad solum clerum, ita pertinere, ut nec liceret magistratui, captum hæreticum eximere ex potestate inquisitorum, aut à carcere liberare, aut executionem ab inquisitore injunctam detrectare, sub pœna excommunicationis, & si excommunicationem per annum sustinuerit, sub pœna ipsius hæreseos. (i)

§. 76. Et ipse quidem Clerus excommunicationem hæreticorum apostolicæ autoritatis exemplo defendebat, ut ex quo didicerit, errantium & in errorem mittentium spiritûs, tradendos esse Satanæ, ut blasphemare dediscant. (l)

§. 77. Quin & inculcabat: oportere nos Evangelici meminisse mandati, quo ab ipsâ veritate præcipiatur, ut, si nos oculus, aut pes, aut dextra scandalizaverit, manus à compage corporis auferatur, quia meliùs sit his in ecclesiâ carere membris, quàm cum ipsis in æterna ire supplicia. (m)

§. 78. II-

(d) l. 4. C. de Sum. Trin. l. 15. C. de Episc. & Cler. c. 2. de heret. in 6.

(e) can. 36. C. 24. q. 3. (f) cap. 11. de heret. (g) l. 2.

C. de Sum. Trin. (h) cap. 9. de heret. (i) cap. 17.

de heret. in 6. junct. cap. 8. 11. 12. eod. & Clem. 1. 2. eod. (l) can.

Apostolica 13. C. 24. q. 3. (m) Can. illud sane 34. C. 26.

qv. 3.

§. 78. Illud notum in vulgus est, quod pro defendendâ excommunicatione, vel etiam relegatione, in omnium ore esse soleat dictum Apostoli: hæreticum hominem post primam & secundam correptionem devita. (n)

§. 79. Quod si quis eos urgeret, quod contra Evangelicam parabolam facerent, ubi Christus jussit, Zizania non esse eradicanda, respondebant, eundem Dominum apertè alibi excommunicationem fieri jubere, dicentem: Frater, qui corripitur ab Ecclesia, & non obedit, sit tibi tanquam Ethnicus & publicanus. Hinc autem apparere liquido, aliud esse excommunicationem, aliud eradicationem: Excommunicationem enim esse disciplinam. (o)

§. 80. Quod vero pœnam temporalem à Laicis, id est, Imperatoribus & magistratibus exequendam attinebat, docebant: vigorem ecclesiasticum debere sustineri ab imperiali fortitudinis potentiâ, (p) testimonia fidei & charitatis Principum Laicorum eminentia & præcipua esse, si Cleri reverentia conservetur, & ei cuncta subjiciantur, (q) unde fundamentalis propè articulus fidei Principum Laicorum erat, quod certissimè crederent: Cleri puritatem & decus & ad Dominum Jesum Christum fervorem, & ab ipsis missas perpetuas preces, magnum favorem & incrementum Reip. præbere, & quanto plus rebus illorum accedat honestatis & decoris, tantò magis etiam remp. augeri. (r)

§. 81. Ne vero Principes sentirent, ita revera eos fieri subditos Cleri, confundebant apertè sua Doctorem officia cum officio Principis, & uti imperium hâc parte ad se rapiebant, ita permittebant Principibus, sed qui sputa eorum lingerent, ut doctentium officia in legibus præ se ferrent, decere arbitantes imperium, ut subditos de religione commonefacerent, ita enim & plenioram acquiri Salvatoris benignitatem, si quando & ipsi

C 3

Prin-

(n) *Can. Dixit 29. ibid.* (o) *can. Notandum 37. ibid.* (p) *c. 9. in Schol. 1. infer. de hæret.* (q) *l. 8. pr. Cod. de Summ. Trinit.* (r) *l. ult. princ. C. de Episc. aud.*

Principes pro viribus ipsi placere studerent, & suos subditos ad eam rem instituerent. (s)

§. 82. Hinc etiam non infrequens est in legibus Imperatoris, quod hi minentur pœnas divinas, leges eorum transgredientibus, [t] quod aliàs ad officium Doctorum pertinet, impœnitentibus pœnas divinas, annunciare. Et fiebat aliquando ista pœnarum divinarum cõminatio, cum quâdam quasi blasphemîâ, acsi Deus Vasallus Imperatorum esset, qui pro eorum arbitrio pœnas cœlestes inferre teneretur. [u]

§. 83. Ac, ut eo obsequiores se præberent hâc parte Principes Clero, Clerus rursus ipsis permittit vitæ quamcunque licentiam, absolutionem peccatorum & vitam æternam promittens, si modo hæreticos strenuè persequantur atque extirpent. (x)

§. 84. Fiebat inde unica virtus, hæreticos persequi, item & unum vitium, esse hæreticum, i. e. dissentire à Clero. Hinc de hæreticis prædicabant, quod sint caupones, qui aquam vino commisceant & virus draconis in aureo calice Babylonis propinent, habentes secundum Apostolum speciem pietatis, virtutem autem ejus penitus abnegantes. [y]

§. 85. Docebatur ulterius, quod omni homini, qui Ecclesiæ Catholicæ non teneat unitatem, i. e. qui saltem in uno fidei articulo, seu Ecclesiæ Sacramento erraverit, neque baptismus, neque eleemosyna, quantumlibet copiosa, neque mors pro nomine Christi suscepta, proficere possit ad salutem. [z]

§. 86. Docebant: firmissimè tenendum esse, & nullatenus dubitandum, omnem hæreticum, vel schismaticum, cum diabolo, & angelis ejus, æterni ignis incendio participandum, nisi

(s) l. 3. princ. C. d. Summ. Trinit. (t) l. 47. §. 1. l. 49. §. 8. C. de Episc. & Cler. & passim. (u) l. ult. in fin. verbis: ex cœlo volumus C. de Ep. aud. (x) Cap. 13. vers. Catholici vero. de hæret. (y) c. 10. in schol. infer. eod. tit. (z) c. 3. eod. ex Augustino, junct. c. 8. eod. in 6.

nisi ante finem vitæ, catholicæ fuerit incorporatus & redintegratus ecclesiæ. [a]

§. 87. Unde forte ortum duxit, quod Hæretici de consuetudine ignis pœnâ coerceantur. Quamvis alii Dd. eam pœnam putent esse fundatam in autoritate Evangelii: cum Evangelium doceat, [b] si quis in me non manserit, mittetur foràs sicut palmes, & arefcet & colligent eum, & in ignem mittent. (c)

§. 88. Cum tamen non conveniat mansuetudini Clericali, sanguinem hominis effundere, solent adhuc hodiè Inquisitores obtestari Magistratum, cum ei hæreticum puniendum tradunt, ne sanguinem ejus effundat, sed ut saltem vivum comburat. [d]

§. 89. Docebant insuper, quod hæresis sit crimen gravius crimine incestûs & defraudationis vectigalium. [e]

§. 90. Et jam antiquitus Clerus Imperatoribus persvaserat, ut hæresin voluerint esse publicum crimen, additâ illâ ratione, quia, quod in religionem divinam committatur, (i.e. per hætenus deducta, in Cleri formulas,) in omnium feratur injuriam. [f]

§. 91. Et cum adeò Imperatoribus persvasissent, ipsorum dicta, esse ipsius Dei dicta, suâ spontè etiam sequebatur, crimen hæreseos esse gravius crimine læsæ Majestatis, vel certè æquè grave, [g] esse immanissimum sacrilegium. [h]

§. 92. Denique, postquam ita animis Laicorum persvaserat Clerus, eis omnia credendi, quæ vellent credi, non difficile fuit, iis etiam illud addere, ut Principibus persvaderent, ad dignitates publicas neminem admittendum esse, nisi priùs juramentum religionis præstitisset. Quod, etsi ab initio erat saltem juramentum confessionis, [i] mox tamen exinde etiam juramentum professionis, aut promissionis effectum est: [l] Quorum utrumque tamen & communi juramentorum naturæ & principiis Evangelii repugnare, ostendet caput sequens.

COROL-

- (a) d. c. 3. ex Augustino. (b) Job. 15. (c) Ant. Perez. in Cod. tit. de hæret. n. 3. (d) voyez l' Histoire de l' Inquisition de Goa. (e) c. 19. de hæret. in 6. (f) l. 4. §. 1. C. b. t. (g) l. 4. §. 4. C. eod. (h) l. 8. §. 5. C. eod. (i) l. jubemus 19. l. nemo militet. 20. C. de Episc. aud. (l) auth. statuimus C. eod.

COROLLARIA.

I.

NE occasio calumniandi remaneat, ac si in iis, quæ subinde de artibus, aut personis Cleri in d'sputatione diximus, male, aut parum æquè, sentiamus de Ministerio Ecclesiastico, notandum, tantam esse differentiam inter Clerum & Ministerium Ecclesiasticum, quanta est inter Fures, aut Homicidas, & inter bonos Pastores.

2. Ministerium Ecclesiasticum enim est status Ecclesiæ in republicâ docentium, qui à cœtu Christianorum ad id ritè electi & constituti sunt, ut nomine & jussu Ecclesiæ publicè prædicent Verbum Dei, & Sacramenta administrent, secundum ritus adiaphoros à Principe præscriptos.

3. Clerus dominium querit in conscientias reliquorum membrorum. Minister Ecclesiæ gloriam suam in eo querit, ut sit minister reliquorum membrorum. Matth. 23. v. 11. I. Cor. 3. vers. 5.

4. Distinctionem Ecclesiæ in Clericos & Laicos, improbarunt jam publicè multi Theologi & Jcti

ſ *C* *t* *i* *E* *v* *a* *n* *g* *e* *l* *i* *c* *i*. *A* *t* *d* *i* *s* *t* *i* *n* *c* *t* *i* *o* *i* *n* *d* *o* *c* *e* *n* *t* *e* *s* *(* *q* *u* *a* *l* *e* *s* *m* *i* *n* *i* *s* *t* *r* *i* *)* *&* *a* *u* *d* *i *t* *o* *r* *e* *s* *,* *f* *u* *n* *d* *a* *t* *a* *e* *s* *t* *i* *n* *j* *u* *r* *e* *d* *i *v* *i *n* *o*.***

5. *U* *t* *i* *e* *r* *g* *o* *d* *o* *c* *e* *n* *t* *i* *u* *m* *,* *q* *u* *a* *d* *o* *c* *e* *n* *t* *e* *s* *s* *u* *n* *t* *,* *r* *e* *l* *a* *t* *a* *s* *u* *n* *t* *a* *u* *d* *i *t* *o* *r* *e* *s* *,* *i* *t* *a* *q* *u* *a* *m* *i* *n* *i* *s* *t* *r* *i* *s* *,* *c* *o* *r* *r* *e* *l* *a* *t* *u* *m* *e* *s* *t* *c* *a* *p* *u* *t* *E* *c* *c* *l* *e* *s* *i* *a* *i* *n* *v* *i *s* *i *b* *i *l* *e* *C* *h* *r* *i *s* *t* *u* *s* *,* *&* *r* *e* *l* *i *q* *u* *a* *m* *e* *m* *b* *r* *a* *,* *q* *u* *o* *r* *u* *m* *f* *r* *a* *t* *r* *e* *s* *s* *u* *n* *t* *,* *n* *o* *n* *p* *a* *t* *r* *e* *s* *s* *p* *i *r* *i *t* *u* *a* *l* *e* *s* *.* *M* *a* *t* *t* *h* *.* *23.* *v* *.* *9.*********

6. *Q* *u* *a* *t* *e* *n* *u* *s* *v* *e* *r* *o* *E* *c* *c* *l* *e* *s* *i* *a* *e* *s* *t* *i* *n* *R* *e* *p* *u* *b* *l* *i *c* *a* *,* *m* *i *n* *i *s* *t* *r* *i* *s* *E* *c* *c* *l* *e* *s* *i *a* *e* *q* *u* *e* *s* *u* *b* *d* *i *t* *i* *s* *u* *n* *t* *P* *r* *i *n* *c* *i *p* *i *s* *,* *u* *t* *a* *u* *d* *i *t* *o* *r* *e* *s* *.**********

7. *A* *c* *t* *i* *o* *i *n* *j* *u* *r* *i *a* *r* *u* *m* *,* *q* *u* *a* *n* *t* *a* *q* *u* *a* *n* *t* *a* *e* *s* *t* *,* *r* *e* *p* *u* *g* *n* *a* *t* *C* *h* *r* *i *s* *t* *i *a* *n* *i *s* *m* *o* *,* *q* *u* *i *a* *t* *e* *n* *d* *i *t* *a* *d* *v* *i *n* *d* *i *c* *t* *a* *m* *p* *r* *i *v* *a* *t* *a* *m* *.***********

8. *S* *i* *C* *l* *e* *r* *u* *s* *i *n* *E* *c* *c* *l* *e* *s* *i *a* *E* *v* *a* *n* *g* *e* *l* *i *c* *a* *v* *e* *l* *i *t* *i *n* *q* *u* *i *s* *i *t* *i *o* *n* *e* *s* *a* *c* *r* *a* *a* *d* *v* *e* *r* *s* *u* *s* *a* *l* *i *q* *u* *e* *m* *p* *r* *o* *c* *e* *d* *e* *r* *e* *,* *n* *o* *n* *c* *o* *g* *i *t* *u* *r* *i *s* *C* *l* *e* *r* *o* *e* *d* *e* *r* *e* *c* *o* *g* *i *t* *a* *t* *i *o* *n* *e* *s* *s* *u* *a* *s* *d* *e* *r* *e* *b* *u* *s* *E* *c* *c* *l* *e* *s* *i *a* *s* *t* *i *c* *i *s* *&* *S* *a* *c* *r* *i *s* *,* *q* *u* *i *a* *h* *o* *c* *o* *m* *n* *i *j* *u* *r* *e* *r* *e* *p* *u* *g* *n* *a* *t* *.* *Q* *u* *o* *d* *s* *i *C* *l* *e* *r* *u* *s* *a* *u* *t* *o* *r* *i *t* *a* *t* *e* *P* *r* *i *n* *c* *i *p* *i *s* *e* *a* *m* *i *n* *r* *e* *m* *u* *t* *i *v* *e* *l* *i *t* *,* *j* *u* *s* *t* *i *s* *s* *i *m* *a* *s* *u* *b* *s* *u* *n* *t* *c* *a* *u* *s* *a* *s* *,* *i *s* *t* *a* *m* *e* *d* *i *t* *i *o* *n* *e* *m* *h* *u* *m* *i *l* *i *m* *e* *c* *o* *r* *a* *m* *P* *r* *i *n* *c* *i *p* *e* *d* *e* *p* *r* *e* *c* *a* *n* *d* *i *.**************************************

9. *Q* *u* *i *d* *e* *l* *i *c* *t* *u* *m* *a* *l* *i *q* *u* *o* *d* *d* *e* *n* *u* *n* *c* *i *a* *r* *v* *i *t* *,* *a* *c* *d* *e* *n* *u* *n* *c* *i *a* *t* *i *o* *n* *e* *m* *s* *u* *a* *m* *p* *r* *o* *b* *a* *r* *e* *e* *s* *t* *p* *a* *r* *a* *t* *u* *s* *,* *a* *b* *o* *m* *n* *i *a* *c* *t* *i *o* *n* *e* *i *n* *j* *u* *r* *i *a* *r* *u* *m* *d* *e* *n* *u* *n* *c* *i *a* *t* *i *l* *i *b* *e* *r* *e* *s* *t* *,***************

D

etiamsi

etiamsi Magistratus Politicus, sive ex justâ, sive injustâ causâ inquisitionem instituere nolit,

10. *Hereticus quicumque homo tamen est. Ergo ei jura naturæ communia debentur. Non est ledendus, non contumeliâ afficiendus, pacta ei sunt servanda, ergo & officia humanitatis exhibenda.*

11. *Tolerare hereticum juxta se in Rep. est adhuc minus officio humanitatis. Ergo qui tolerantiam denegat, reverà inhumanus & crudelis est. At in homine inhumano & crudeli non potest habitare Spiritus mansuetudinis & humanitatis.*

12. *Nullus tanquam hereticus, cum sit innocens, obteratur, nec expositum eum ad contumeliam religio qualiscunque perficiat, arg. l. Nullus 14, C. de Judæis & Cœlicolis,*

ve
t.
n
a
is
ft
o-
h-
li
g
2-
t-
l.
89
01
21
49
5
0

05 A 951

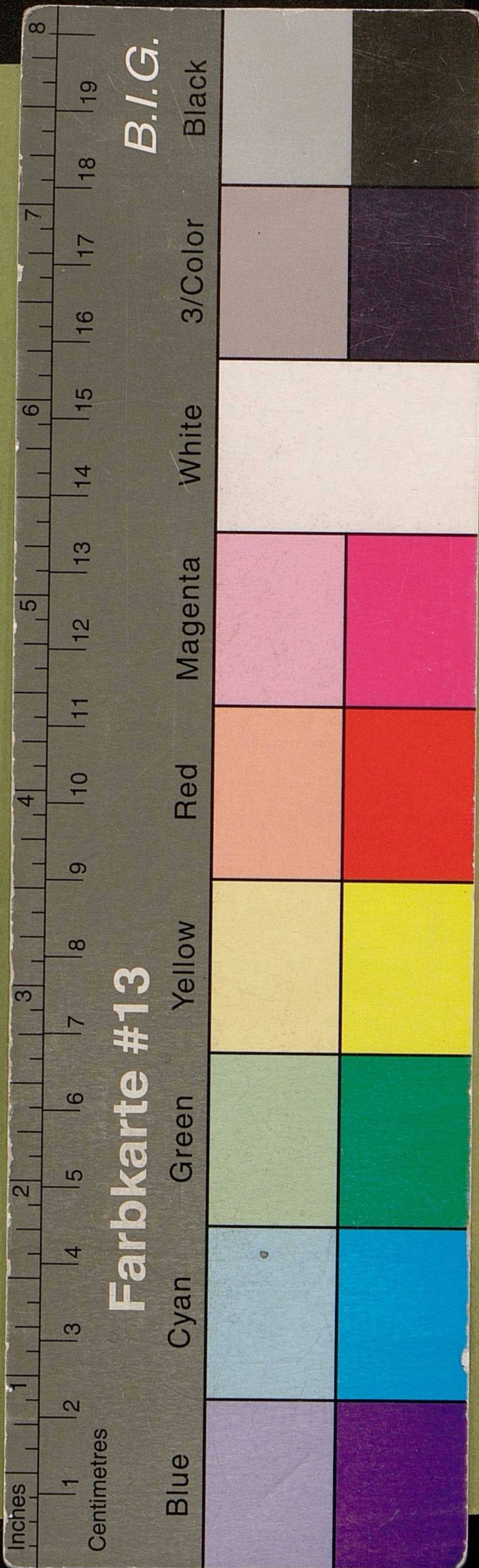
ULB Halle 3
003 761 495

VD17

Del.

THESES INAUGURALES,
DE
JURE PRINCIPIS
CIRCA HÆRETICOS,

Quas
Rectore Magnificentissimo,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DOMINO
FRIDERICO WILHELMO,
ELECT. BRAND. HÆREDE &c, &c, &c.
PRÆSIDE
DN.D. CHRISTIANO THOMASIO,
Conf. Elect. Brandenb. & Prof. Publ. ac Facult. Jurid.
h. t. Decano,

PRO LICENTIA

*Summos in utroque Jure honores ac Privilegia
Doctoralia ritè capessendi,*
Publico Eruditorum Examine submittit
JOHANNES CHRISTOPHORUS Rube/
Advoc. Duc. Sax. Salfeld,
d. XI. Novembr. M. DC. XCVII.
IN AUDITORIO MAJORI,
Horis ante - & pomeridianis.

HALÆ, Typis CHRISTOPH. SALFELD. Reg. El. Brand. Typogr.